

9. évfolyam – fakultációs foglalkozás

Óraszám: 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

<i>Témakör neve</i>	<i>Óraszám</i>
1. Szövegvilágok	4
2. A görög mitológia, az antik görög epika és líra	10
3. Az antik színház és dráma	3
4. Az antik római irodalom	3
5. A Biblia, mint kulturális kód	3
6. A középkor irodalma	4
7. A reneszánsz irodalma	1
8. Janus Pannonius	1
9. A barokk és a rokokó irodalma	1
10. Az angol színház a 16–17. században és Shakespeare	3
11. Rendszerező ismétlés	3
<i>Összes óraszám:</i>	<i>36</i>

1. Szövegvilágok

Óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- pontosítja az irodalom és az írásbeliség, irodalom és művészet összefüggéseit
- megismeri és értelmezi az irodalmi művek fikcionalitását, nyelvi megalkotottságát
- tudatosítja a szépirodalom és a népszerű irodalom kapcsolatát, megismeri a szövegek közti párbeszéd lehetőségeit, ismeri az irodalmi műnemek, műfajok rendszerét

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az irodalom fogalmát, kialakulását, az írásbeliség fogalmát, az irodalom és művészet összefüggéseit
- ismeri az irodalomban a világalkotás, szövegvilág, fikció fogalmát a szövegek közöttiséget (intertextualitás), a szerző-mű-befogadó kapcsolatát

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az irodalom fogalma, eredete, szóbeliség és írásbeliség
- Az irodalom, mint világalkotás, saját írói világ alkotása
- Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról
- Népszerű irodalom - szépirodalom (saját olvasói tapasztalatok alapján is)
- Szövegek párbeszéde, az intertextualitás (József Attila Születésnapomra c. versének összehasonlítása Tóth Krisztina-, Orbán Ottó- és Kovács András Ferenc-versrészletekkel)

Fogalmak: irodalom, szóbeliség, írásbeliség, esztétika, népszerű irodalom, szépirodalom, fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, lírai én, elbeszélő, beszédhelyzet, vershelyzet, szövegköztség (intertextualitás), időbeliség, irodalmi közlésfolyamat (szerző, mű, befogadó), megértés, értelmezés

Javasolt tevékenységek

- Az általános iskolából hozott tanultak felelevenítése, ismételése csoportos megbeszélés, feladatok segítségével
- Saját írói világ alkotása szövegalkotási feladat segítségével
- Saját olvasói tapasztalatok megosztása tanári irányítással

2. A görög mitológia, az antik görög epika és líra

Óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismer és azonosít alapvető emberi magatartásformákat mitológiai történetekben és eposzokban
- megismer irodalmi alapformákat, műfajokat és motívumokat
- elemzi a történetmesélés formáit
- elemzi az elbeszélői nézőpontokat és a narratív struktúra szerepét
- felismeri a görög kultúra máig tartó hatását: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás, mai magyar szókincs

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tudja, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi és esztétikai élmények forrása
- felismeri az alapvető emberi magatartásformákat az irodalmi művekben
- elsajátít erkölcsi és esztétikai érzéket
- értelmezni tud irodalmi alapformákat, műfajokat, motívumokat
- kapcsolatot tud keresni az antik-görög és a mai kultúra nagy hagyományaival, kódjaival

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Mitológiai történetek és hősök különféle feldolgozásokban, történettípusok: pl. Héraklész, Thészeusz, Sziszüphosz, Danaidák, Phaedra, Tantalosz, Niobé, Oresztész, az aranygyapjú története, Ámor és Psyché
- Ovidius: Átváltozások (részletek, például Pygmalion, Midas, Perszephoné, Narcis, Daphne)
- A görög mítoszok továbbélése a modern lírában: pl. Babits Mihály: Danaidák, Kormos István: Orpheusz éneke, Vas István: Ulysses kimaradt kalandja
- A szerzőkhöz, illetve hőökhöz kapcsolódó toposzok
- Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatása, továbbélése többféle értelmezésben az európai és a magyar irodalomban, képzőművészetben, filmen
- Homérosz Iliásának összehasonlítása a Trója című filmmel

Fogalmak: szóbeliség, írásbeliség, antikvitás, mítosz, mitológia, eposz, eposzi konvenciók, kaland, utazás, mint cselekményszervező elv, dal, elégia, epigramma, himnusz, hexameter, archetípus, toposz

Javasolt tevékenységek

- A mitológiai történetek megvizsgálása csoportos megbeszélés, feladatok segítségével
- A mitológiai történetek és a 20. században keletkezett művek összehasonlítása elemzéses feladatokkal
- Kiselőadás, tanulói beszámoló tartása, prezentáció készítése kijelölt anyagok segítségével
- A témát feldolgozó filmművészeti alkotás megtekintése és elemzése

3. Az antik színház és dráma

Óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes dialogikus mű olvasására, befogadására, értelmezésére, egy drámarészlet előadására
- felismer különböző magatartásformákat, konfliktusokat, értékeket és hibákat (harmónia, mértéktartás, hübrisz), ezek elemzésével, értékelésével fejlődik erkölcsi érzéke
- pontosítja a katarzisz fogalmát, felismeri, hogy a befogadóra tett hatások változatosak
- képes a műről szóló vélemények kritikus befogadására

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az alapvető erkölcsi értékek melletti kiállást
- azonosul a példaadó emberi magatartásformákkal
- képes dialogikus művek befogadására, értelmezésére, az erkölcsi gondolkodásra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szophoklész: Oidipusz király
- Az antik dráma hatása a drámatörténetre

Fogalmak: színház, esztétikai minőség, tragikum, komikum, tragédia, komédia, dialógus, akció, dikció, alapszituáció, konfliktus, drámai szerkezet, kar, katarzisz

Javasolt tevékenységek

- A drámai mű elolvasása és feldolgozása
- Az általános iskolából hozott tanultak felelevenítése, csoportos megbeszélés, feladatok megoldása
- Szövegalkotási feladat, esszé írása

4. Az antik római irodalom

Óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- azonosít, értékeli emberi magatartásformákat a művek, illetve a szerzők portréi alapján, véleményezi a horatiusi életelvek érvényességét
- megismer irodalmi műfajokat, versformákat
- értelmezi a görög és római kultúra viszonyát
- felismeri a római kultúra máig tartó hatását

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- meg tud érteni és értékelni tud különböző magatartásformákat
- azonosul a példaadó erkölcsi értékekkel
- ismeri a műfajok, versformák szervezői elveit, kapcsolatot tud keresni az antik római és a mai kultúra nagy hagyományaival, kódjaival

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Vergilius: Aeneis (részletek)
- A római istenek
- A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése: pl. Petri György: Horatiusi, Weöres Sándor: Merülő Saturnus, Kosztolányi Dezső: Caligula/Marcus Aurelius

Fogalmak: dal, óda, strófaszerkezet, ars poetica, átváltozástörténet

Javasolt tevékenységek

- Az általános iskolából hozott tanultak felelevenítése a kapcsolódó műfajokról, fogalmakról, csoportos megbeszélés, feladatok megoldása
- Vergilius eposzának feldolgozása kijelölt részletek alapján
- Művek elemzése egyéni és csoportos munkaformában
- Szövegalkotási feladat, esszé írása

5. A Biblia, mint kulturális kód

Óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megismer, felismer bibliai élethelyzeteket, magatartásformákat, témákat, motívumokat
- tudja néhány közkeletű bibliai szólás, állandósult kifejezés eredetét és jelentését
- ismeri a Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok (karácsony, húsvét, pünkösd, vízkereszt stb.) eredetét, tartalmát
- tudatosítja a bibliai motívumok, témák, műfajok továbbélését a kultúrában
- ismeri a Biblia máig tartó hatását az európai irodalomra és művészetre (zene, képzőművészet, film, dramatikus hagyomány, parafrázisok, adaptációk többféle művészeti ágból)

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tudatosítja a bibliai történetek etikai vonatkozásainak
- ismeri a bibliai élethelyzetek, magatartásformák, témák, motívumok befogadásának képességét, tisztában lesz a továbbélő hatásukkal

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A bibliai hagyomány továbbélése az európai és a magyar szóbeli és írásos kultúrában (pl. szókincsben, szólásokban, témákban, motívumokban, a római istenek
- Karinthy: Barabbás / Dsida Jenő: Nagycsütörtök / T.S. Eliot: A háromkirályok utazása
- Krúdy Gyula: Szindbád útja a halálnál vagy Füst Milán: Mózes számadása / Tamási Áron: Kányák a templomban

Fogalmak: Biblia, Ószövetség, Újszövetség, kánon, teremtéstörténet, pusztulástörténet, zsoltár, próféta, evangélium, apostol, példabeszéd, apokalipszis

Javasolt tevékenységek

- Az általános iskolából hozott tanultak felelevenítése a kapcsolódó műfajokról, fogalmakról, csoportos megbeszélés, feladatok megoldása
- A Biblia történeteinek feldolgozása kijelölt részletek alapján
- A témához kapcsolódó művek elemzése és összehasonlítása egyéni és csoportos munkaformában
- Szövegalkotási feladat, esszé írása

6. A középkor irodalma

Óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti a történelmi és művelődéstörténeti korszakolás problémáit
- felismeri a középkor hatását a későbbi korokra
- ismeri néhány szemelvény alapján Villon életművének jelentőségét

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában lesz az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival
- érti a történelmi és művelődéstörténeti korszakolás problémáit (ókor-középkor-
reneszánsz)
- érzékeli a középkori irodalom sajátosságait
- ismeri a korszak műfajait, világképét, értékrendjét
- ismer néhány konkrét alkotást

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Villon művei (pl. egy-két részlet a Nagy testamentumból)
- Faludy Villon fordításai
- Szerb Antal: Szerelem a palackban / Szerb Antal: A Pendragon-legenda (részlet)

Fogalmak: középkori irodalom, lovagi költészet, testamentum, balladaforma, refrén, regény, fikció

Javasolt tevékenységek

- Az általános iskolából hozott tanultak felelevenítése a kapcsolódó műfajokról, fogalmakról, csoportos megbeszélés, feladatok megoldása
- A témához kapcsolódó művek elemzése és összehasonlítása egyéni és csoportos munkaformában
- Szövegalkotási feladat, esszé írása

7. A reneszánsz irodalma

Óraszám: 1 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudatosítja a legfontosabb reneszánsz eszményeket, értékeket, tárgyakat, témákat
- Boccaccio műve alapján megismerkedik a kor lehetséges / sajátos alkotói magatartásaival (kettősségek: tudós humanizmus és személyes élményanyag, illetve a szórakoztatás szándéka)
- pontosítja ismereteit műelemzés alapján a novella műfajáról

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tudatosítja az eszménykép és műalkotás helyét a hétköznapi életben
- a reneszánsz eszmények, értékek, témák, alkotások, alkotói magatartások befogadása révén fejleszti az azonosulási és kritikai érzékét
- ismeri a művelődéstörténeti és stílustörténeti korszakolás problémáit

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Boccaccio: Dekameron 2. nap 5. novella

Fogalmak: reneszánsz, humanizmus, humanista, novella, szonett, versciklus

Javasolt tevékenységek

- Az általános iskolából hozott tanultak felelevenítése a kapcsolódó műfajokról, fogalmakról, csoportos megbeszélés, feladatok megoldása
- Prezentáció vagy beszámoló készítése a reneszánsz irodalmából
- A témához kapcsolódó mű elemzése egyéni és csoportos munkaformában
- Szövegalkotási feladat, esszé írása
- A Dekameron című filmművészeti alkotás megtekintése

8. Janus Pannonius

Óraszám: 1 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megismeri egy humanista alkotó portréját, költői és emberi szerepvállalását, személyes élményanyagának költészetformáló szerepét
- tudatosítja, értékeli az életmű néhány fontos témáját, a lírai alany magatartását (pl. költői öntudat, művészi becsvágy, búcsúzás, betegség, katonáskodás, test és lélek)

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri egy humanista alkotó portréját
- értékeln tudja az életmű néhány fontos témáját
- átlátja az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módjait
- fejlődik a tanuló történeti és a problémamegoldó gondolkodása

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Janus Pannonius: Mikor a táborban megbetegedett

Fogalmak: elégia, refrén, disztichon, költői magatartás, irónia, gúny

Javasolt tevékenységek

- Az általános iskolából hozott tanultak felelevenítése a kapcsolódó műfajokról, fogalmakról, csoportos megbeszélés, feladatok megoldása
- A témához kapcsolódó mű elemzése egyéni és csoportos munkaformában
- Szövegalkotási feladat, esszé írása

9. A barokk és a rokokó irodalma

Óraszám: 1 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megismer fogalomhasználati problémákat (művelődéstörténeti korszak, korstílus, stílusirányzat)

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a reneszánsz, barokk, klasszicista életeszmény mai tanulságait
- kronológiailag tájékozott, tisztában van a művelődéstörténeti korszak, korstílus, stílusirányzat, irányzatok egymás mellett élésével
- képességet szerez a reneszánsz és a barokk / klasszicizmus alapvető formáinak és stílusjegyeinek azonosítására, megnevezésére

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A reneszánsz kései szakasza (manierizmus)
- Szemelvény a korszakból: Cervantes: Don Quijote (részlet)

Fogalmak: manierizmus, korstílus, stílusirányzat

Javasolt tevékenységek

- Az általános iskolából hozott tanultak felelevenítése a kapcsolódó műfajokról, fogalmakról, csoportos megbeszélés, feladatok megoldása
- A témához kapcsolódó mű elemzése egyéni és csoportos munkaformában
- Szövegalkotási feladat, esszé írása
- Prezentáció vagy beszámoló készítése a barokk és rokokó irodalmából
- A Don Quijote című filmművészeti alkotás (vagy részleteinek) megtekintése

10. Az angol színház a 16–17. században és Shakespeare

Óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismer néhány Shakespeare-témát, szállóigét
- képes egy mű részletes elemzése kapcsán a hősök jellemzésére, magatartásuk, konfliktusaik értékelésére
- megérti a befogadói elvárások (korabeli közönség) és a dramaturgia összefüggését
- felismeri a dráma másik létformáját (aktuális színházi előadások, rendezői értelmezések hatásával)
- értékeli az újrafordítások, filmes feldolgozások szerepét
- lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét)

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismerte a végzetszerűség és az egyéni felelős cselekvés dilemmáját, a szeretetteljes kapcsolat próbáit, a konfliktushelyzetek kezelésének módjait
- meg tudja ítélni a művekben felvetett erkölcsi problémákat
- ismeri az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőit, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadását
- reflektálni tud Shakespeare drámaírói életművének, művészetének mai hatására

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Shakespeare drámái, Hamlet vagy Lear király
- A Shakespeare-rejtély: az Anonymus című film

Fogalmak: drámai műfajok, drámai szerkezet, drámai nyelv, drámai jellem, blank verse

Javasolt tevékenységek

- Az általános iskolából hozott tanultak felelevenítése a kapcsolódó alkotóról, fogalmakról, csoportos megbeszélés, feladatok megoldása
- A témához kapcsolódó mű elemzése egyéni és csoportos munkaformában
- Szövegalkotási feladat, esszé írása
- Prezentáció vagy beszámoló készítése Shakespeare életéről, pályájáról
- Színházlátogatás, illetve színházi előadás élményének megbeszélése

11. Rendszerező ismétlés

Óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- átismétli a tanév során tanultakat

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- rendszerezi a tanév során megtanult ismereteket
- tájékozott lesz az ókori és középkori irodalom terén, illetve a reneszánsz és barokk korszak irodalmában
- átfogó képet kap az európai irodalom kezdeteiről és fejlődéséről a 16. századig

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Összefoglaló ismétlés
- Választott alkotó (korábban nem tárgyalt) művének, vagy egy irodalomtörténeti korszaknak az elemző bemutatása prezentáció, kiselőadás formájában

Fogalmak: az adott témához kapcsolódó szakkifejezések

Javasolt tevékenységek

- Szövegalkotási feladat, esszé írása
- Prezentáció vagy beszámoló készítése választott témából